

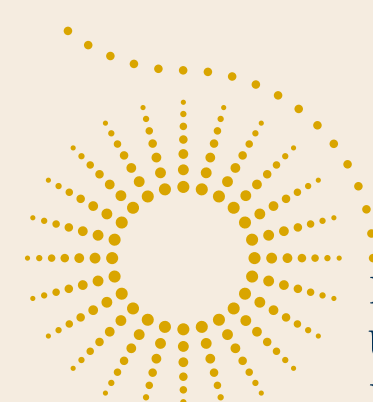
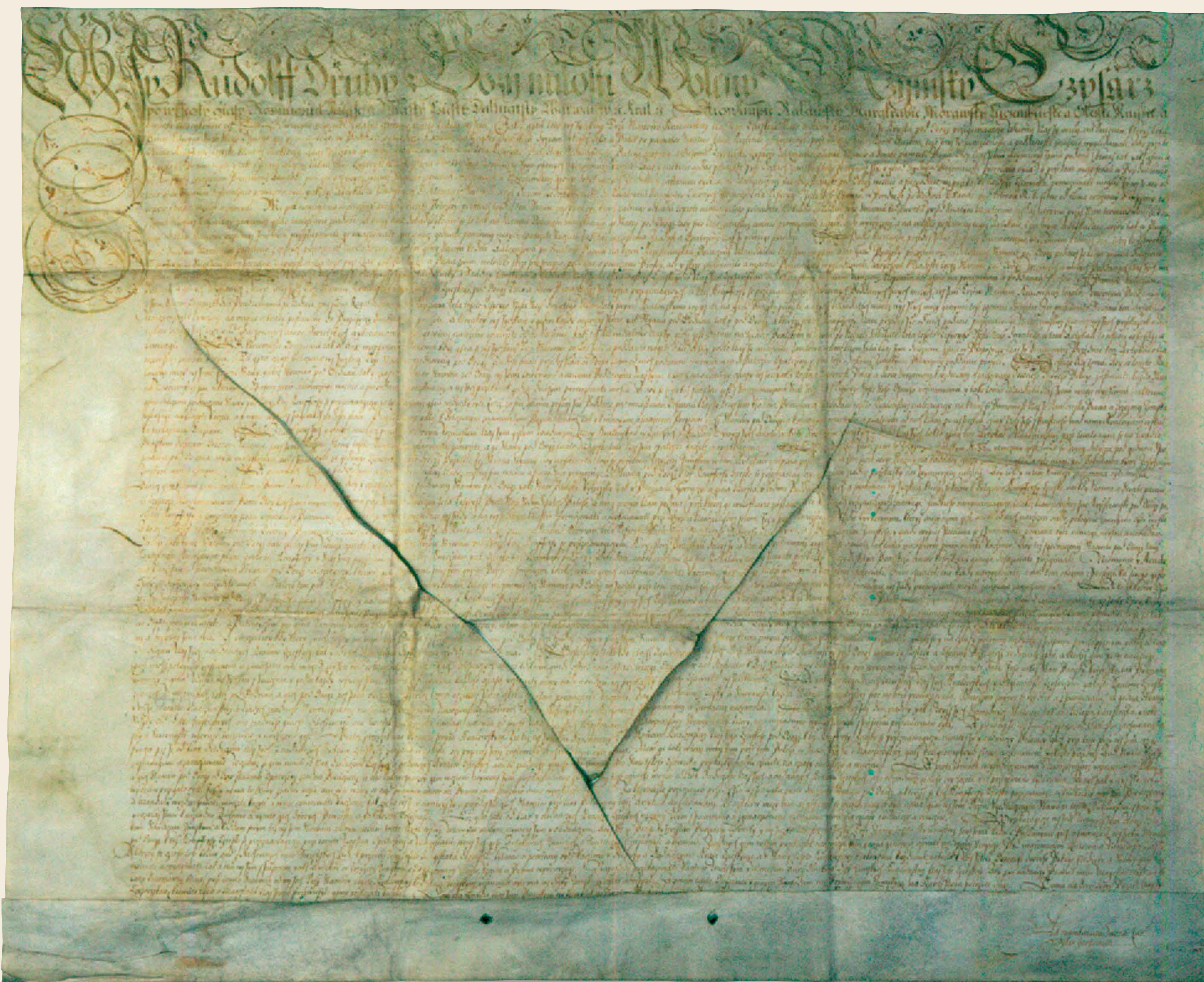
400. výročí Rudolfova Majestátu o náboženské svobodě v Českém království (1609-2009)

Česká náboženská reformace představuje jeden z nejdůležitějších myšlenkových výbojů rostoucího sebevědomí českých politických, církevních a učených elit, spojených s nebyvalým rozvojem Českého království za panování římského císaře a českého krále Karla IV. (†1378). Praha byla tehdy císařskou rezidencí a významnou evropskou metropolí, Čechové a jejich elity sami sebe reflektovali jako vyvolený národ, nový Izrael, předurčený k obnově celého křesťanstva. Český mesianismus se tak prolínal s křesťanským univerzalismem, s vědomím zvláštní role českého národa v dějinách spásy. K hlavním teologickým hybatelům první fáze české reformace patřili například Milíč z Kroměříže, Matěj z Janova, Jan Hus, Jakoubek ze Stříbra či Jan Rokycana, pozdější utrakvistický arcibiskup a rádce krále Jiřího z Poděbrad (†1471). Po tzv. husitských válkách (1419-1434) se v Čechách utvořila unikátní náboženská situace, která neměla na křesťanském Západě obdoby: vedle sebe tu existovaly římská (katolická) a česká (utrakvistická) církev, k nimž po rozprášení církve tábořské přibyla ještě Jednota bratrská. Žádný z těchto církevních útvarů nebyl natolik politicky silný, aby se stal v Českém království hegemonelem, což způsobilo vznik evropsky anomální situace rané „konfesní plurality“ a „tolerance z nutnosti“.

V 16. století vstupují česká utrakvistická církev a Jednota bratrská do oboustranně plodné interakce s evropskými reformacemi. České království tehdy patří k evropským zemím s velkou konfesní pestrostí a velkou mírou vzájemné tolerance. Nikdy zde neplatily zásady tzv. Augšpurského míru (1555), konfesní svoboda nebyla záležitostí vrchnosti, nýbrž jednotlivce. Přesto však z formálního hlediska mohla v Čechách vedle římské církve existovat pouze česká církev podobojí, chráněná tzv. kompakťtá jakožto zemským zákonem. Konfesní realita byla ovšem již natolik jiná, že samotní zástupci nekatolických stavů se na zemském sněmu roku 1567 zasadily o vypuštění kompakťtá ze zemských privilegií. Pokusy o nalezení společné konfesní a církevně-politické platformy pak roku 1575 vyústily v sepsání tzv. České konfese (Confessio Bohemica). Císař Maxmilián II. (†1576) povolil tehdy českému zemskému sněmu, aby jednal též o náboženských otázkách. Sestavením společné konfese byla sněmem pověřena speciální komise, složená ze zástupců pánů, rytířů a měšťanů. Nad její teologickou soudržností bděl Pavel Práza-Pressius a Matyáš Dvorský-Rozsypal, profesori pražské univerzity, na řádnou aplikaci bratrského učení dohlížel teolog Jiřík Strejc. K hlavním politickým podporovatelům vznikající České konfese náležel například přední český aristokrat Bohuslav Felix Hasištejnský z Lobkovic. Tak vznikl text, inspirovaný svým obsahem i strukturou tzv. Augšpurskou konfesi (1530). Zároveň se jednalo o kompromis mezi utrakvistickou a bratrskou teologickou tradicí s potenciálem k postupné integraci všech českých nekatolických církví do jedné církve celozemské. Konfese byla 18. května 1575 předložena k posouzení císaři Maxmiliánovi, který ji později schválil toliko ústně a navíc v politické tísní, takže se stala jen chatnou oporou pro právní existenci nekatolických církví v zemi. Císař byl nadto v překerní situaci vůči římské církvi a českým katolickým stavům a také proto raději zakázal tisk i další šíření České konfese.

Problematika náboženské svobody v Českém království a s ní spojená platnost České konfese se staly předmětem jednání zemského sněmu v Praze roku 1609. Římský císař a český král Rudolf II. (†1612) byl tehdy pod silným politickým i vojenským tlakem svého bratra Matyáše Habsburského, který byl králem uherským, arcivévodou rakouským a zároveň Rudolfovým dědicem. Rudolf II. hledal v této složité situaci strategického spojence. A tak 4. července 1609 začaly na jeho pokyn práce na dokumentu, který by zajistil svobodu vyznání pro všechny české nekatolíky a císaři jejich politickou loajalitu. Text byl koncipován podle návrhů nekatolických (evangelických) stavovských představitelů a císař Rudolf II. jej 9. července 1609 slavnostně podepsal a zpečetil. Evangelickým stavům byla předána kontrola nad tzv. dolní (utrakvistickou) konzistoří a pražskou univerzitou, na dodržování nově potvrzených svobod měl dohlížet sbor třiceti defenzorů. Prvním administrátorem obnovené konzistoře a tím i formální hlavou sjednocených českých evangeliků se stal kněz a učenec Eliáš Šud ze Semanína. V rámci tohoto spojení, jímž de iure vznikla jednotná zemská evangelická církev, měly být brány zvláštní ohledy na české (staro)utrakvisty, kteří trvali na svěcení svých kněží v tzv. apoštolské posloupnosti, speciálními dokumenty byla řešena i koexistence s římskou církvi (Porovnání, Artykul). Sjednocení českých utrakvistů, Bratří a luteránů českého i německého jazyka však nemělo dlouhého trvání. Následná česká církevně-politická krize se vystupňovala v celoevropskou tragédii třicet let trvající války (1618-1648), jež znamenala pro České království katastrofu. Porážka českých evangelických stavů na Bílé hoře u Prahy (1620) byla jen předehrou, stojící u počátku zásadních změn ve strukturách české společnosti. Římský císař a český král Ferdinand II. Habsburský vydal roku 1627 tzv. Obnovené zřízení zemské, novou českou ústavu, která zrušila dosavadní tradice českého stavovského státu a učinila z Českého království absolutní monarchii dědičnou v rodě Habsburků. Jediným povoleným vyznáním se stalo římské katolictví. Tento radikální zvrát v kulturně-politických a náboženských parametrech české státnosti byl symbolicky vyjádřen i tím, že císař Ferdinand II. rozstříhl listinu Rudolfova Majestátu a spálil její pečeť. Jednotu konfesního konglomerátu české evangelické církve se však nepodařilo udržet ani v exilu, kam odešly kvůli pronásledování tisíce rodin z celých Čech. Přesto nebo právě proto vzpomínal Jan Amos Komenský ve své „Historii o těžkých protivenstvích církve české“ na slavné časy po vydání Majestátu o náboženské svobodě:

„Kostelové otevřeni,
Čechové obveseleni,
Co Maxmilián slíbíti,
To Rudolf ráčil splniti.“

RUDOLFŮV MAJESTÁT

9. ČERVENEC 1609

Listina, která vešla do dějin pod názvem Rudolfův Majestát, je jedním z nejvýznamnějších dokumentů evropských církevně-politických dějin raného novověku. Stala se důležitým symbolem náboženské svobody v Českém království a zároveň významným dokladem fungování raného českého parlamentarismu.

Sestavil: PhDr. Petr Hlaváček, Ph.D., Collegium Europaeum – Výzkumná skupina pro dějiny evropského myšlení Filozofické fakulty UK a Filozofického ústavu AV ČR v Praze

My Rudolf Druhý, z Boží milosti volený římský císař. Po všechny časy rozmnožitel Říše a uherský, český, dalmatský, charvátský etc. král, arcikníže rakouský, markrabě moravské, lucemburské a slezské kníže a lužický markrabě etc. k věčné paměti známo činíme tímto listem všem:

Jakož jsou toho všickni tři stavové království našeho Českého, Tělo a Krev Pána Ježíše Krista pod obojí přijímající, věrní Naši milí, na sněmu, kterýž léta Páně tisícího šestistého osmého, již pominulého, v pondělí po neděli Exaudi na hradě pražském držán a téhož léta v pátek po památce svatého Jana Křtitele zavřen byl, při Nás, jakožto králi českém, toho se vsí ponižeností, a poddaností snažně vyhledávali, aby při té obecní konfesi české, kterouž někteří augšpurskou jmenují, na sněmě obecném léta tisícího pětistého sedmdesátého pátého sepsané a Jeho milosti císařské císaři Maxmilianovi slavně a svatě paměti, pánu otci Našemu nejmilejšímu, podané (kteráz tak, jak jsme toho jistou zprávu vzíti i také z psaní, vlastní rukou jeho císařské milosti, pana otce Našeho nejmilejšího psaných, vyrozuměti ráčili, ano i některé hodné paměti při dckách zemskách se toho vynašly, i hned tehdáš od Jeho milosti povolena byla), i při tom mezi sebou v předmluvě též konfesi obsaženém porovnaní, ano také i při jiných svých, v témž sněmu zejména doložených a náboženství jich se dotýkajících žádostech zůstaveni byli, a též náboženství své křesťanské pod obojí volně a svobodně, bez překážky každého člověka, provozovati mohli, to vše aby od Nás jim stavům dostatečné potvrzeno bylo, jakž týž artikul a žádost jich, do dotčeného sněmu a týž sněm ve dcky zemské do kvaternu sněmův obecných zeleného léta tisícího šestistého osmého v pondělí po neděli Exaudi pod literou K.8 slovo od slova vložený a vepsaný, to v sobě šíře obsahuje a zavírá: My pak nemoha na onen čas pro jiné veliké potřeby , pro kteréž tehdáž ten sněm rozepsán byl, kteréž žádného odkladu trpěti nemohly, toho potvrditi, odkladu do budoucího sněmu ke čtvrtku před svatým Martinem tehdáž nejprv přístím termínovaného, k dalšímu těch všech věcí zavírání jsmе milostivě žádati a mezi tím, dokudž by koliv se to tak na sněmu obecním nevykonalo, je stavy pod obojí, aby své náboženství volně provozovati mohli a do vyřízení a na místě postavení téhož artikule k žádným artikulům, což by tak v propozici od Nás stavům přednášeno bylo, přistupovati, je uvažovati, ani o nic jednati povinni nebyli, opatřiti ráčili, jakž táž milostivá žádost a opatření naše plněji svědčí. Podle kteréhožto předešlého zůstání sněmovního, když sněm k témuž dni, totiž ke čtvrtku před svatým Martinem, položený z jistých příčin od nás odložen a potom jiný sněm ke dni outernímu po svatém Pavlu na víru křestanskou obrácení mandátem naším rozepsán a na hrad pražský položen byl, a dotčení stavové pod obojí, podavše Nám znovu dotčené konfesi snešení své společné, nepřestávali toho při Nás, jakožto králi a pánu svém, netoliko skrze své snažné poddané a ponižené prosby, ale i skrze znamenité a vzáctné přímlyvy vyhledávati, abychom k žádosti týchž stavů pod obojí, věrných a milých poddaných Našich milostivě povoliti ráčili.

Majíce my to vše s nejvyššími ouředníky a soudci zemskými a radami Našimi království českého v Našem císařském a královském bedlivém uvážení, nepominuli jsme na poniženou a poddanou prosbu týchž pánův a rytířův, Pražan a jiných vyslaných z měst ze všech tří stavů království tohoto Našeho českého, pod obojí Tělo a Krev Pána Ježíše Krista přijímajících a k též konfesi se přiznávajících, věrných poddaných svých milých, všem třem stavům království tohoto věrným poddaným Naším sněm obecní ke dni pondělnímu po neděli, jenž slove Rogationum, jinak Křížová, léta tohoto tisícího šestistého devátého mandáty svými královskými rozepsati, na hrad pražský položiti a v týchž mandátích vůbec vyšlých mezi jinými toho zjevně doložiti, že při tomto sněmu ten artikul o náboženství k zavření, na místě a konci postavení, do propozici sněmovních položiti, a kterak by všickni i jeden každý obzvláště, jak strana pod jednou i tak pod obojí, a kterýž se k té konfesi, nám předešle od nich podané, přiznávají, náboženství beze všech překážek outiskův ode všech lidí duchovních anebo světských vykonávati mohli, je v tom náležitě opatřiti ráčíme, jakž tíž mandátové Naši, jichž jest datum na hradě pražském v sobotu po neděli Jubilate léta tohoto tisícího šestistého devátého v tom artikuli to v sobě obsahují a zavírají. K kterémužto obecnému , tak od nás rozepsanému sněmu, když jsou se všickni tři stavové poslušně poddané najiti dali, a my podle Naší milostivé zámlyvy, v témž mandátu Našem doložené, jsme v propozici Naší sněmovní předně ten artikul o náboženství položiti ráčili, tu jsou často dotčení všickni tři stavové sjednocení pod obojí žádost svou předešlou ve psísu, Nám od nich podaném, obnovili a za dostatečné opatření i jinými toho dckami zemským potvrzení poddané prosili.

I chtěice My tomu, aby v tomto království mezi všemi třemi stavy, jakož s stranou pod jednou, tak i často dotčenou stranou pod obojí, všemi věrnými a milými poddanými Našimi, nyní i na budoucí časy všelijaká láska, svornost, a dobré srozumění k vzdělání a zachování obecného dobrého pokoje zůstavati, každá strana náboženství své, v kterémž se spasení svého důvěřuje, volně a svobodně bez utiskování a všech překážek jedni druhým provozovati mohla , a aby se (jakožto slušné jest) sněmovnímu snašení léta tisícího šestistého osmého učiněnému, i také tomu mandátu Našemu vůbec vyšlému (v kterémž jsme dotčené sjednocené stavy pod obojí, k též konfesi se přiznávající, za ty, kterýmiž jsou vždycky byli, totiž za Svě věrné poslušné poddané pod milostivou ochranu Naši ke všem řádům, právům a svobodám tohoto království náležející, na kteréž se povinnost Naše královská, práva a zřízení zemská vztahují, vyhlásiti ráčili i nyní vyhlasujeme) zadosti stalo: prohlédajíce jakož k dotčeným znamenitým přímlyvám, tak i k mnohým snažným prosbám týchž stavův po obojí a k mnohým věrným od nich Nám po všecken čas našeho štastného nad nimi kralování v skutku prokázaným službám, z těch ze všech i jiných mnohých příčin s dobrým rozmyslem, Naším jistým vědomím, moci královskou v Čechách, s radou nejvyšších ouředníkův, soudcův zemských a rad Našich takto jsme ten artikul o náboženství při tomto nyní se na hradě pražském držícím obecném sněmě se všemi třimi stavy tohoto království ustanoviti, zavřiti a je, stavy pod obojí, tímto majestátem Naším opatřiti ráčili a opatřujeme. Předně jakož prve to zřízením zemským A. 32, utvrzeno jest, co se víry dotýče, pod jednou způsobou a pod oběma, aby se neutiskovali, než spolu byli za jednoho člověka jako dobří přátelé, též strana strany nehaněla, to se při témž zříení zemském v témž artikuli zouplna zůstavuje, a s tím sobě oboje strany na budoucí časy zakázány jsou a býti mají, pod pokutami, týmž zřízením zemským vyměřenými.

A poněvadž strana pod jednou v tomto království náboženství své volně a svobodně provozuje a strana pod obojí, k též konfesi české se přiznávající, jí v tom žádně překážky neb vyměření nečiní, aby tehdy v tom rovnost zachována býti mohla: protož jim k tomu povolovati moc a právo dávati ráčíme, aby i dotčení sjednocení stavové pod obojí jakž stav panský, rytířský, tak i Pražané, Horníci a jiná města lidmi poddanými jich, a sumou všickni, kteří se koliv k dotčené konfesi české, někdy slavně a svatě paměti císaři Maxmilianovi, panu otci našemu nejmilejšímu, při sněmě obecním léta tisícího pětistého sedmdesátého pátého a nyní Nám znovu povolané, (při kteréž je milostivě zůstavovati ráčíme) přiznali a přiznávají, žádného nevymíňující, tolikéž náboženství své křesťanské pod obojí podle též konfesi a svého mezi sebou učiněného porovnaní a sjednocení, volně a svobodně vsudy a na všelikém místě provozovati a vykonávati, při víře a náboženství svém, též i při kněžstvu a řádu církevním, kterýž mezi nimi jest anebo od nich nařízen bude, pokojně zanechání býti mohli, a to až do křesťanského dokonalého obecného porovnaní o náboženství ve svatě Říši. A kompakťaty, již prve na sněmu obecném léta tisícího pětistého šedesátého sedmého minulými a z privilegium zemského i jinde vypuštěnými, se spravovati povinni býti nemají, nejsou a nebudou.

Dáleji také týmž stavům pod obojí tuto zvláštní milost činiti a jim, všem třem stavům pod obojí, k též konfesi se přiznávajícím, konzistof pražskou dolejší v moc a opatrování jejich zase dávati a k tomu

milostivě povolovati ráčíme, aby tíž sjednocení stavové pod obojí touž konzistof kněžstvem svým podle též konfesi a snešení svého obnovit a též kněžstvo, jak české tak německé, podle ní řídití dáti anebo řízené své kollatury bez všelijaké překážky arcibiskupa pražského anebo kohožkoliv jiného dosazovati, přijímati, nicméně i akademii pražskou, od starodávna straně pod obojí náležející, kterouž jim stavům se vším jejím příslušenstvím tolikéž v moc jejich milostivě dávati ráčíme, tak aby jí muži hodnými a učenými osazovati, dobré chvalitebné řády nařizovati a nad tím obojím z prostředku svého jisté osoby za defensory nařídití mohli. Mezi tím pak, dokudž by se toho koliv od nich nevykonalo, mají nicméně tíž stavové pod obojí všickni při tom, což svrchu psáno jest, aby náboženství své volně a svobodně vsudy provozovati mohli, zouplna zanechání býti.

A kolikkoliv osob tíž sjednocení stavové pod obojí z prostředku svého za defensory nad touž svou konzistofí a akademií pražskou z společného svého snešeníze všech tří stavův v rovném počtu nařídí a je Nám, jakožto králi a pánu svému, zejména poznamenané podají, chceme a máme ty všechny osoby, kteréž Nám tak poznamenané podají, žádného z nich nevypouštějíc, a mimo tu povinnost, kteráž jim od stavů svěřena bude, jim žádných jiných povinností neb instrukcí nevydávajíc, ode dne podání Nám téhož poznamenaní ve dvou nedělích pořad zbýhých k tomu potvrditi a je za takové defensory vyhlásiti. Pakli pro jiná zaneprázdnění Naše neb jakékoliv jiné příčiny v tom času svrchu oznámeném jich potvrditi nemohli a nepotvrdili, tehdy mají předce nad tím obojím za defensory zůstati to vše řídití a konati moc jmíti, jakoby od Nás k tomu potvrzení a vyhlášení byli. A uměl-li by kdy který z nich, tehdy na místo toho ze světa sešlého tíž stavové po obojí při tehdáš nejpr přístím sněmě budou mocí jiného k těm živým pozůstávajícím voliti a přidati. Což se i na časy potomní vždycky způsobem svrchu psaným jakož od Nás, dědicův Našich a budoucích králův českých, tak i od nich, stavův a defensorův, řídití a konati má. Jestliže by také kdo z týchž sjednocených všech tří stavův tohoto království po obojí mimo ty kostely a chrámy Boží, jichž v držení jsou a kteříž jim prvé náležejí (při nichž pokojně zůstaveni a zanechání býti mají) ještě buď v městech, v městečkách, vesnicích aneb kdekoliv jinde chtěl nebo chtěli víceji chrámův neb kostelův k Boží službě aneb také školy pro vyučování mládeže vystavěti dáti: toho jakož stav panský, rytířský, tak Pražané, Horníci a jiná města, všickni společně, i jeden každý obzvláště, volně a svobodně každého času učiniti moci bude a budou, bez překážky každého člověka všelikeraké.

A jelikož v nejedněch městech Našich královských i Její milosti císařové, jakožto králové české, z obojeho náboženství, totiž pod jednou a jich, pod obojí, pospolu bydlejí,protož tomu obzvlástně chtějí a o tom poroučeti ráčíme, aby pro zachování lásky a svornosti každá strana náboženství své volně provozovala, kněžími svými se řídila a spravovala, a jedna strana druhé v jejím náboženství a rádích žádného vyměřování nečinila, provozování náboženství, mrtvých tělo v kostelích a na krchovích pochovávání a zvonění nebránila.

Také již po dnešní den žádný jak z vyšších svobodných stavův, tak ani města, městečka i také sedlský lid od vrchnosti svých, ani žádného jiného duchovního ani světského člověka nemají a nemá od svého náboženství otdiskován a k náboženství strany druhé moci ani nižádným vymyšleným způsobem přinučován býti.

A že to vše, což svrchu psáno, od Nás pro zachování lásky a svornosti věrně míněno a nařízeno jest: protož přiříkáme slovem Svým královským, že tíž všickni sjednocení tři stavové království Našeho českého pod obojí, k též konfesi české se přiznávající, nynější i budoucí potomci jich při tom všem při všem, což se svrchu píše, od Nás, dědicův Našich i budoucích králův českých zouplna, v celosti, bez přerušení zůstaveni a chráněni býti mají, nebo je také v tom ve všem při tom pokoji v svatě Říši o náboženství, jenž religionsfyrd slove, učiněném, jakožto přední oud svatě Říše zůstavujeme a zanecháváme, v čem se jim nemá od Nás, dědicův Našich a budoucích králův českých, ani od žádného jiného duchovního ani světského člověka překážky žádné činiti na časy budoucí a věčné.

A proti tomuto vejš dotčenému o náboženství učiněnému pokoji a jich stavův pod obojí, od Nás stálému opatření žádná poručení a nic takového, což by jim v čem nejmenším překážku aneb změnění tohoto učiniti mohlo, od Nás, dědicův Našich i budoucích králův českých ani od žádného ani od žádného jiného vycházeti ani přijímáno býti nemá, a byť pak i vyšlo neb od kohokoliv přijato bylo, tehdy to moci žádné mítí, ani v té věci co buď právně anebo bez práva vice souzeno anebo vyřknuto býti.

Za kteroužto příčinou předešlá všelijaká proti dotčené straně pod obojí a kteříž se k též konfesi české přiznávají, odkudkoliv vyšlá poručení a mandáty vyzdvihovati, mořiti, kaziti a v nic obracovati ráčíme, tak že to vše i nynější a předešlé jich stavův při Nás potvrzení téhož artikule vyhledávání, a cožkoliv mezitím až posavad se zběhlo, není a býti nemá jim všem třem sjednoceným stavům tohoto království společné i obzvláště n k nějaké ouhoně újmě jich dobrých pověstí a jakékoliv obtížnosti. Což jim také od Nás i budoucích králův českých ničímž zlým spomináno a zjinačováno býti nemá, nyní i na časy budoucí a věčné.

Přikazující všem nejvyšším ouředníkům, soudcům zemským a radám svým, též všem stavům a obyvatelům tohoto království, věrným milým nynějším i budoucím, abyste je pány, rytířstvo, Pražany, Horníky i všecka města, vsecky tři stavy tohoto království, se všemi lidmi poddanými jich, a sumou všecku stranu pod obojí, k též konfesi české se přiznávající, při tomto Našem opatření a majestátu ve všech jeho artikulích, zněních a sentencích zůstavili a chránili, žádných jim v tom překážek nečiníce, ani komu jinému činiti nedopuštějíce, pod uvarováním hněvu a nemilosti Naší. A kdožby se čeho toho koliv buď z duchovních anebo světských lidí k píerušení tohoto majestátu dopustil, máme a povinni býti ráčíme s dědici a budoucími králi českými a s stavy tohoto království, k takovému každému jakožto rušiteli obecného dobrého pokoje hleděti a stavy při tom chrániti a obhajovati, tak i tím vším způsobem, jakž artikul v zřízení zemském o obhajování země, řádu a práva vyměřuje.

Naposledy přikazovati ráčíme větším i menším ouředníkům desk zemských království Našeho českého , aby pro budoucí paměť tento majestát Náš na relaci sněmovní, kteráž při tomto sněmě ode všech tří stavův tohoto království ke dckám zemským učiněna býti má, ve dcky zemské vložiti a vepsati, a potom tento originál k jiným svobodám neb privilegiím zemským na Karlštejn položiti dali.

Tomu na svědomí pečet' Naší císařskou k tomuto listu a majestátu Našemu přivésti jsme rozkázati ráčili.

Dáno na hradě Našem pražském ve čtvrtek po svatém Prokopu, leta Páně tisícího šestistého devátého, a království Našich Římského třicátého čtvrtého, Uherského třicátého sedmého a českého též třicátého čtvrtého.

Rudolf.

Adamus de Sternberg, supremus burgravius Pragensis.

Ad mandatam Sacrae Caesarae Majestatis proprium: Paulus Michna.

^[1] Originál Rudolfova Majestátu je uložen v Národním archivu v Praze, fond: Archiv České koruny, inv. č. 2293. Text byl převzat z této edice: K. Doskočil, Listy a listiny z dějin československých, Praha 1938, s. 62–67.)